

การแปล

ทฤษฎี หลักปฏิบัติ และการแปลเฉพาะด้าน

ศ.ดร. ปัญญา บริสุทธิ์

ความนำ

การแปลในปัจจุบันดูจะมีความหมายและความสำคัญมากขึ้นกว่ากาลก่อนกล่าวคือมีการขยายวงกว้างครอบคลุมกิจการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิทยาการ ธุรกิจ ศิลปวัฒนธรรมและการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศเกือบทุกสาขา การแปลเป็นเสมือนสื่อหลักที่มีบทบาทในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ระหว่างชนชาติที่ใช้ภาษาต่างกัน บางครั้งกิจกรรมการแปลอาจมีบทบาทถึงกับเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนานาชาติซึ่งมีวงเงินจำนวนมหาศาล ตลอดจนจนถึงการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศซึ่งอาจกำหนดผล

ได้ผลเสียของประเทศชาติในอนาคต แต่เท่าที่ผ่านมาเป็นที่น่าสังเกตว่าคนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าการแปลมีฐานะเป็นวิชาการระดับรอง ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องศึกษาเล่าเรียนกันเป็นศาสตร์เอกเทศ ความเข้าใจเช่นนี้เป็นการมองข้ามความสำคัญของการแปล ดังนั้นในระยะ 4-5 ปีมานี้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ของไทยจึงได้เปิดสอนวิชาการแปลในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต แต่ที่สถาบัน E.S.I.T. ณ กรุงปารีสได้มีการเรียนการสอนวิชาแปลในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกมาเป็นเวลานานแล้ว

การจะอธิบายให้เห็นว่าการแปลคืออะไร

ทฤษฎีการแปลคืออะไร หลักปฏิบัติหรือขั้นตอนในการแปลมีอะไรบ้าง และการแปลเฉพาะด้านเป็นอย่างไรนั้น ถ้าเขียนโดยละเอียดจริง ๆ แล้วคงจะต้องเป็นตำราเล่มใหญ่มากทีเดียว ดังนั้นในที่นี้จะอธิบายในลักษณะสังเขปตามรูปแบบของบทความเท่านั้น

การแปลคืออะไร

ในสมัยโบราณมีการแปลผลงานวรรณกรรม คัมภีร์ทางศาสนา สนธิสัญญา พงศาวดาร ฯลฯ จากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง การแปลดังกล่าวมักจะกระทำโดยผู้รู้ภาษาที่ได้รับภารกิจมาทางภาษาและวรรณคดีเป็นหลัก และอาจจะเป็นด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้นักแปลเหล่านั้นให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับเรื่องของภาษา จนเกิดเป็นจารีตทางการแปลที่เน้นการถ่ายทอดรูปแบบภาษาต้นฉบับ เช่น คำ โครงสร้างประโยค สำนวน หรือแม้กระทั่งภาพพจน์ทางวาทศิลป์เช่นอุปมาอุปไมย เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้วัดคุณภาพของการแปลจึงเป็นเรื่องของความสามารถในการรักษารูปแบบของภาษาต้นฉบับไว้อย่างใกล้เคียงที่สุด กล่าวคือยิ่งผู้แปลสามารถแปล “ตรง” กับต้นฉบับได้มากเท่าไรก็ยิ่งแสดงว่าผู้แปลเป็นนักแปลที่เก่งกล้าเท่านั้น จารีตดังกล่าวนี้ปรากฏชัดในการแปลคัมภีร์ทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปลคริสต์ธรรมคัมภีร์จากภาษาโบราณมาเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่านักแปลทุกยุคทุกสมัยจะพยายามเก็บคำและโครงสร้างประโยคจากภาษา

โบราณเช่น ฮีบรู กรีก และละตินไว้แบบแปลภาษาอังกฤษให้ได้มากที่สุด โดยมีเหตุผลว่าต้องการจะรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของต้นฉบับไว้แบบแปล ยูจีน ไนดา ได้กล่าวถึงทัศนะที่ผิดพลาดนี้ว่า

“น่าเสียดายที่มีคนจำนวนหนึ่งเทิดทูนภาษาในคัมภีร์ไบเบิลไว้อย่างเลิกลอยเกินควร โดยถือว่าภาษาฮีบรูเป็นภาษาเชิงปริศนาของพวกนักเทววิทยา และภาษากรีกก็เป็น “ภาษาลึกลับ” หรือ “สื่อความคิดที่ประเสริฐอันมนุษย์จะพึงสร้างได้” แต่แท้จริงแล้วทั้งภาษากรีกและภาษาฮีบรูต่างก็เป็นเพียง “ภาษา” ซึ่งมีทั้งข้อเด่นและข้อด้อยที่ภาษาธรรมดาทั้งหลายย่อมมีกัน ภาษาโบราณทั้งสองหาใช่ภาษาแห่งสวรรค์หรือพระดำรัสแห่งองค์พระจิตอันศักดิ์สิทธิ์ไม่”⁽¹⁾

จารีตการแปลแบบยึดภาษาต้นฉบับนี้ได้นำไปสู่หลักปฏิบัติในการแปลอย่างหนึ่งที่เรียกกันว่า “การแปลแบบตรงตัว” (literal translation) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะถ่ายทอดรูปแบบของต้นฉบับในภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง วิธีการนี้เมื่อปฏิบัติอย่างสุดโต่งจะกลายเป็นการถอดความหมายของคำจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง ดังที่เราเรียกกันในการทำงานดูแคลนว่า “การแปลคำต่อคำ” ซึ่งผลจากการแปลแบบนี้ก็คือบทแปลจะใช้ภาษาที่ไม่เป็นธรรมชาติเช่นที่เรียกว่า “ภาษาที่มีกลิ่นมนนอย” และบางครั้งภาษาที่ใช้ในบท

(1) Eugene A. Nida and Charles R. Taber, *The Theory and Practice of Translation*, (Leiden : The Bible Society, 1969), p.6.

แปลถึงกับเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจเนื้อหาสาระในบทแปลนั้นทีเดียว

อย่างไรก็ตามยังมีหลักปฏิบัติในการแปลอีกแนวหนึ่ง ซึ่งเรียกกันว่า “การแปลแบบเรียบเรียง” (free translation) หลักการแปลแนวนี้มีได้ยึดกับความซื่อสัตย์ต่อต้นฉบับเหมือนกับวิธีการแรก หากแต่มุ่งที่จะถ่ายทอดเนื้อหาสาระจากต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านบทแปล โดยมีการปรับและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องได้โดยสะดวกเป็นหลัก ดังนั้น เมื่อปฏิบัติตามวิธีนี้อย่างสุดโต่งก็จะได้บทแปลที่แตกต่างจากต้นฉบับอย่างมากจนเกือบจะเป็นคนละเรื่องกัน กล่าวคือการแปลแบบเรียบเรียงจะคล้ายกับการนำเอาเค้าโครงเรื่องจากต้นฉบับมาเขียนเสียใหม่ มีการตัดทอน ดัดแปลง และเพิ่มคำอธิบายตามแนวที่ผู้เรียบเรียงเห็นว่าช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่ต้นฉบับเขียนได้อย่างชัดเจน ลักษณะดังกล่าวทำให้มีผู้วิพากษ์วิจารณ์ว่าวิธีการเช่นนี้ไม่น่าจะเรียกว่าเป็นการแปล

เราอาจประมวลจากข้อสังเกตข้างต้นได้ว่าการแปลซึ่งในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุก ๆ เรื่องอย่างกว้างขวางนั้นเป็นสิ่งที่สร้างปัญหาหลายประการ อาทิเช่นบทแปลใช้ภาษาที่ไม่สื่อความหมายต่อผู้อ่านอย่างเพียงพอจนถึงกับบางครั้งอ่านไม่รู้เรื่องหรือบทแปลคลาดเคลื่อนเพราะสื่อความหมายไม่ตรงกับต้นฉบับ หรือแม้กระทั่งปัญหาระดับพื้นฐานอย่างเช่นการแปลผิด เป็นต้นแน่นอนที่สุดสาเหตุปัญหาในแต่ละกรณีย่อมมีลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับต้นฉบับบ้าง ความ

รู้ของผู้แปลบ้าง หรือแม้แต่ทักษะทางภาษาของผู้แปลบ้าง กระนั้นก็ตามเราอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าปัญหาทั้งหมดเกิดจากการที่ความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวกับการแปลโดยทั่วไป ยังก้าวหน้าไปไม่ทันกับพัฒนาการของกิจกรรมการแปลตามทีปฏิบัติกันอยู่ในโลกสมัยใหม่

ทฤษฎีการแปล

ความรู้ทางทฤษฎีการแปลได้เริ่มก่อตัวขึ้นอย่างจริงจังภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยพัฒนาขึ้นเกือบพร้อมกันทั้งในยุโรปและในสหรัฐอเมริกา กล่าวคือในยุโรปนั้นการแปลแบบล่ามทันที (simultaneous interpretation) ได้เริ่มขึ้นในการพิจารณาคดีอาชญากรรมสงครามที่เมืองนูเรมเบิร์ก ในประเทศเยอรมัน และหลังจากนั้นก็ได้อีก้าวหน้าแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว ต่อมาในการประชุมนานาชาติครั้งสำคัญ ๆ นักแปลล่ามอาชีพก็มีโอกาสได้ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาชีพซึ่งกันและกัน และได้เห็นพ้องต้องกันในหลักทฤษฎีบางประการอันจะยึดถือเป็นมาตรฐานของวิชาชีพการแปลล่ามหลักทฤษฎีเหล่านี้เองจะขยายออกมาสู่วงการแปลโดยทั่วไป ส่วนในสหรัฐอเมริกานั้นก็ได้อีก้าวหน้าจำนวนหนึ่งหันมาให้ความสนใจกับการตรวจสอบบทแปลพระคัมภีร์ไบเบิลจากภาษาโบราณมาเป็นภาษาอังกฤษ และได้เสนอหาทางปรับปรุงแก้ไขการแปลให้ดียิ่งขึ้น ข้อเสนอต่าง ๆ เหล่านี้ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นหลักทฤษฎีที่มีแนวทางสอดคล้องกับหลักทฤษฎีซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์แปลแบบล่าม

ในยุโรปเช่นกัน จึงนับได้ว่าศาสตร์แห่งการแปลที่มีลักษณะเป็นวิชาการได้ก่อตัวขึ้นอย่างจริงจัง นับจากสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา

ในขั้นต้นนี้เราอาจชี้ให้เห็นคำของหลักทฤษฎีการแปลแนวใหม่ โดยอาศัยคำกล่าวของดานิกา เซเลสโกวิตซ์ (Danica Seleskovitch) ศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลของสถาบัน E.S.I.T. แห่งกรุงปารีสซึ่งได้ให้คำนิยามการแปลไว้ว่า “สิ่งที่เราแปลนั้นมีใช้ตัวภาษา หากแต่เป็นความหมายซึ่งผู้ส่งสารต้องการสื่อไปถึงผู้รับ”⁽²⁾ คำนิยามดังกล่าวหมายความว่า การแปลคือการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งให้ได้ตรงกัน ซึ่งเท่ากับว่าผู้แปลต้องพยายามให้ผู้อ่านที่อ่านข้อความแปลเข้าใจสิ่งเดียวกันกับผู้อ่านที่อ่านข้อความจากต้นฉบับ

หลักการกว้าง ๆ ดังกล่าวเป็นแนวทางที่ชี้แนะหลักปฏิบัติต่าง ๆ ที่นักแปลควรจะต้องยึดถือ กล่าวคือในเมื่อการแปลคือการถ่ายทอดความหมาย ดังนั้นกิจกรรมเบื้องต้นที่นักแปลจะต้องกระทำก็คือจะต้องเข้าใจความหมายที่มีอยู่ในต้นฉบับอย่างถ่องแท้ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวมิใช่เป็นเพียงการเข้าใจความหมายของคำศัพท์และโครงสร้างประโยคในภาษาต้นฉบับ หากแต่ต้องเข้าใจความหมายที่แท้จริงที่ผูกพันอยู่กับเนื้อหาสาระ ภูมิหลังของเรื่อง สถานการณ์ ความหมาย

แฝง และอารมณ์ที่สอดแทรกอยู่ นั่นคือผู้แปลจะต้องติดตามและรู้สึกตามไปกับเจ้าของต้นฉบับเพื่อที่จะ “จับ ความหมายของต้นฉบับตามที่ผู้พูดหรือผู้เขียนต้องการจะสื่อออกมาสู่ผู้รับในภาษาต้นฉบับอย่างแท้จริง

ในขั้นต่อไปเมื่อผู้แปลทำความเข้าใจกับต้นฉบับอย่างถ่องแท้แล้วก็ต้องผ่านไปสู่วิธีกรรมอีกอย่างหนึ่งซึ่งสำคัญพอ ๆ กับกิจกรรมแรก นั่นคือการนำเอาความหมายทั้งหมดจากต้นฉบับมาถ่ายทอดให้เป็นบทแปลในอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะต้องรักษาความหมายเดิมไว้แล้วยังจำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับจารีตของภาษานั้น ๆ อย่างแท้จริง ในกรณีที่แปลภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้แปลจึงจำเป็นต้องมีความชำนาญในการใช้ภาษาไทยได้ดี ต้องรู้จักเลือกใช้คำอย่างเหมาะสม ต้องมีความละเอียดในการใช้โครงสร้างประโยคและต้องมีความประณีตพิถีพิถันในการใช้ภาษา เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกตามต้นฉบับได้อีกด้วย

ขั้นตอนการแปล

1) การทำความเข้าใจต้นฉบับ (la conceptualisation)

ด้วยเหตุที่การแปลมิใช่การถ่ายทอดภาษา แต่เป็นการถ่ายทอดความหมายดังนั้นหน่วยเล็กที่สุดของการแปลจึงมิใช่หน่วยคำหรือแม้แต่อนุประโยค แต่เป็นหน่วยระดับ “ประเด็น”

⁽²⁾ อ้างตาม Jean Branns, *Comprendre pour Traduire*.

ต้นฉบับยังมีอุปสรรคเป็นพิเศษอันเกี่ยวข้องกับ การอ่านภาษาต่างประเทศ นั่นคือการคิดเทียบคำ ในภาษาแม่กับคำในภาษาต้นฉบับ ซึ่งผู้แปลใน ระยะเวลาฝึกหัดมักกระทำโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้เป็น ความเคยชินจากวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศ ในระดับต้นที่นิยมเทียบคำในภาษาของตนกับคำ ในภาษาต่างประเทศอย่างตายตัว แทนที่จะ ใช้บริบทในประโยคและสถานการณ์เป็นเครื่อง ช่วย วิธีการเรียนภาษาต่างประเทศเช่นนี้อาจ สะดวกในการท่องจำคำศัพท์ภาษาต่างประเทศ แต่ก็มีผลเสียอันร้ายแรงคือทำให้ผู้เรียนหลงเข้าใจไปว่าคำต่างประเทศ 1 คำ จะตรงกับคำ ไทย 1 คำเสมอ และคำทั้งสองก็กินความหมาย เท่ากันทุกประการอีกด้วย

การเอาชนะอุปสรรคที่ทำให้ผู้แปลไม่อาจ ผละออกจากภาษาต้นฉบับได้อย่างเต็มที่นั้น สามารถกระทำได้ด้วยการฝึกฝนทางเทคนิคอย่าง สม่ำเสมอ กล่าวคือในการอ่านข้อเขียนที่เป็นภาษา

ต่างประเทศทุกครั้ง ไม่ว่าจะมิจุดประสงค์เพื่อ แปลหรือไม่ก็ตาม ผู้ที่ฝึกเป็นนักแปลจะต้องใช้ สมาธินี้ให้เห็นภาพของสิ่งที่เกิดขึ้น เสมือนว่า เนื้อเรื่องในข้อเขียนนั้นเป็นเรื่องจริงที่ปรากฏ ต่อหน้าต่อตาตนเอง และทำใจของตนให้คล้อย ตามไปกับภาพที่เห็นอย่างเต็มที่ เมื่อกระทำเช่น นี้บ่อย ๆ จนเกิดความเคยชิน ผู้ฝึกก็จะสามารถ ผ่านจากภาษาไปสู่ตัวความหมายที่ผู้แต่งต้องการสื่อได้โดยอัตโนมัติ และจะไม่พะวงอยู่กับคำ ในภาษาต้นฉบับที่ตนจะต้องแปล

ตามที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าต้นฉบับ มีบทบาทในการแปลในฐานะเป็นเพียงสื่อสำ หรับการทำความเข้าใจความหมายเท่านั้น เมื่อ เข้าใจความหมายอย่างครบบริบูรณ์แล้ว เราต้อง สละอิทธิพลของภาษาต้นฉบับทิ้งไปจนเหลือ แต่ความหมายแท้ ๆ ซึ่งเราจะนำไปถ่ายทอดเป็น อีกภาษาหนึ่งในขั้นต่อไป

3) การถ่ายทอดความหมายใน อีกภาษาหนึ่ง (la réexpression)

ในขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมการแปลนี้ เราต้องคำนึงอยู่เสมอว่าการแปลข้อเขียนของผู้อื่นก็เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ไม่แตกต่างไปจากการเขียนบทความหรือหนังสือเล่มหนึ่งด้วยความคิดของตนเอง เพียงแต่ว่าในกรณีของการแปล เรานำเอาความคิดของผู้อื่นมาถ่ายทอดในภาษาใหม่โดยคงความหมายที่ผู้แต่งต้องการ เพื่อให้ผู้อ่านในภาษาใหม่เข้าใจสิ่งเดียวกันกับที่ผู้อ่านในภาษาเดิมเข้าใจ ดังนั้นเมื่อผู้แปลลงมือเขียนบทแปลของตน จึงต้องลองนึกวาดภาพดูว่าถ้าผู้แต่งต้นฉบับสามารถใช้ภาษาใหม่เป็นภาษาแม่ของเขาได้ เขาก็จะเขียนข้อความเดียวกันนั้นออกมาอย่างไร หรืออีกนัยหนึ่งก็คือผู้แปลต้องทำเสมือนหนึ่งว่าความคิดของผู้แต่งเป็นของตนเอง แล้วถ่ายทอดความคิดนั้นออกมาเป็นภาษาของตนอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด

การสื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึงความสามารถในการถ่ายทอดความคิดออกมาด้วยการใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดนั้นได้อย่างเที่ยงตรงและชัดเจน ดังนั้นเมื่อเราดำเนินการแปลมาถึงขั้นตอนของการถ่ายทอดเป็นภาษาใหม่เราจะต้องทวนกลับขั้นตอนของการทำความเข้าใจต้นฉบับ กล่าวคือจากเดิมที่ผู้แปลมีบทบาทเป็นผู้อ่านซึ่งมุ่งทำความเข้าใจกับต้นฉบับ ผู้แปลจะต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้เขียนซึ่งมุ่งถ่ายทอดสิ่งที่ตนเข้าใจออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจตรงกับตน ตามเงื่อนไขนี้ผู้แปลจะต้องบรรยาย

สิ่งต่าง ๆ หรืออธิบายให้เหตุผลหรือปลุกเร้าอารมณ์ของผู้อ่านให้ได้ผลอย่างเดียวกับที่ผู้แต่งกระทำในภาษาต้นฉบับแต่ทั้งนี้ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงวิธีการใช้ภาษาดังที่ยึดถือกันในภาษาของตน โดยมีให้มีร่องรอยของภาษาจากต้นฉบับที่จะขัดกับธรรมชาติของภาษาตนปรากฏอยู่อย่างเด็ดขาดการแปลในลักษณะเช่นนี้จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อผู้แปลได้ผ่านขั้นตอนการแปลออกจากภาษาต้นฉบับมาได้อย่างสมบูรณ์ จนถึงขั้นที่ว่าความคิดที่ผู้แปลเขียนออกมาเป็นภาษาของตนนั้นเป็นความคิดเดียวกับของผู้แต่งก่อนที่เขาจะถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาของเขาในต้นฉบับ

หลักการนี้เองก่อให้เกิดเงื่อนไขในทางปฏิบัติว่าเมื่อผู้แปลลงมือเขียนบทแปลหน่วยใดหน่วยหนึ่ง จะต้องไม่หันกลับไปดูต้นฉบับเลยแม้แต่น้อย หากแต่เขียนเอาจากความคิดที่ตรึงไว้ในความทรงจำหลังการผละออกจากภาษาต้นฉบับ ถ้าทำตามเงื่อนไขนี้ ผู้แปลจะสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด แต่ถ้าหากผู้แปลย้อนกลับไปดูต้นฉบับแม้แต่เพียงนิดเดียวในขณะที่แปลนั้น คำในภาษาต้นฉบับอาจจะกลับมามีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของผู้แปลและก่อให้เกิดความสับสนขึ้นได้ในที่สุด

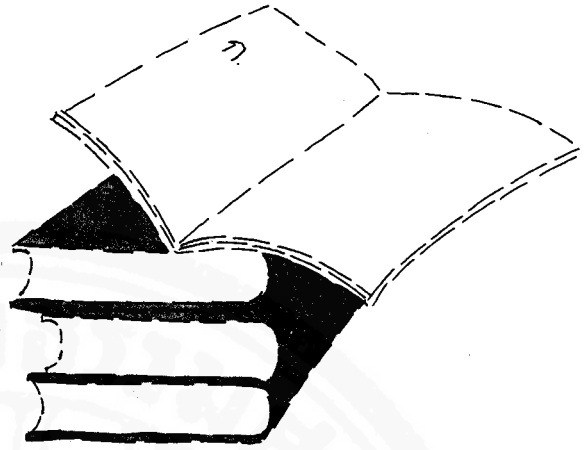
เมื่อผู้แปลดำเนินการแปลไปจนจบหน่วยที่ได้กำหนดไว้แล้ว (คือ ๑ ประเด็น) จึงจะกลับมาเทียบสำนวนแปลของตนกับต้นฉบับอีกครั้งหนึ่งอย่างรวดเร็วเพื่อค้นหาว่าบทแปลของตนมีรายละเอียดใดที่ขาดหรือเกินไปจากต้นฉบับบ้าง หากมี

รายละเอียดของเนื้อเรื่องจะต้องไม่ผูกพันอยู่กับคำที่ต้นฉบับใช้ หากแต่เราต้องจินตนาการให้เห็นภาพว่า “ของจริง” ที่ต้นฉบับกล่าวถึงคืออะไร นอกจากนั้นรายละเอียดต่าง ๆ ดังกล่าวจะต้องไม่เกี่ยวพันกันตามไวยากรณ์ในภาษาต้นฉบับ แต่จะต้องเกี่ยวพันกันเองด้วยเหตุและผลที่เรียบเรียงกันตามธรรมชาติในความคิดของมนุษย์ นั่นคือเราต้องพยายามค้นหาให้พบว่าผู้เขียนต้นฉบับมีความคิดอย่างไรก่อนที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาฝรั่งเศส ความคิดเดียวกันนั่นเอง คือสิ่งที่เราจะนำมาถ่ายทอดออกเป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นนอกเขตต่างหากจากภาษาฝรั่งเศสโดยสิ้นเชิง

เราอาจสรุปความคิดที่ผู้เขียนต้นฉบับตั้งใจสื่อได้ว่า ประเทศฝรั่งเศสมีความปรารถนาที่จะร่วมสร้างรัฐยุโรปให้เป็นปีกแผ่น ซึ่งถ้ากระทำสำเร็จก็จะช่วยให้ยุโรปกลับมาเป็นมหาอำนาจของโลกได้อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ต้องอาศัยมิตรภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือ

การถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาไทย

ในขั้นนี้เราจะต้องนำเอาความคิดของผู้เขียนมาถ่ายทอดเป็นภาษาไทยให้ผู้อ่านที่เป็นคนไทยได้รับรู้ความหมายเดียวกันกับผู้ที่อ่านต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสรับรู้ในการนี้เราจำเป็นต้องคำนึงถึงเงื่อนไขภายนอกบางประการที่จะมีส่วนมากกำหนดแนวการใช้ภาษาของเราเอง กล่าวคือข้อความในต้นฉบับปรากฏอยู่ในเอกสารแถลงข่าว

ของกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส เอกสารดังกล่าวมีลักษณะโฆษณาประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงเกียรติคุณของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเผยแพร่ออกไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ดังนั้นข้อความภาษาไทยจึงควรมีแนวการใช้ภาษาแบบทางการที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ด้วย

ในที่นี้ใครจะเสนอบททดลองแปลไว้ดังนี้ “นโยบายต่างประเทศที่สำคัญประการหนึ่งของฝรั่งเศสคือการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของยุโรปในรูปของประชาคม ซึ่งจะต้องอาศัยมิตรภาพและการร่วมแรงร่วมใจของประเทศสมาชิกในอันที่จะฟื้นฟูฐานะของยุโรปให้กลับมา มีความสำคัญระดับโลกดังเดิม”

การแปลเฉพาะด้าน

“การแปลเฉพาะด้าน” หมายถึงการแปลข้อเขียนที่มีเนื้อหาและการใช้ภาษา ซึ่งมีลักษณะผูกพันอยู่กับสาขาวิชาเฉพาะต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี กฎหมาย และการเมือง เป็นต้น ในการแปลเอกสารเฉพาะด้านนี้ผู้แปลจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานในเนื้อหาสาระและภาษาเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ พอสมควร

ตัวอย่างการแปลเฉพาะด้านทาง

วิทยาศาสตร์การแพทย์

ต้นฉบับ “Diabetes : An End to Shots?”

Millions of diabetics owe their lives to regular insulin injections. But they still risk many of the major complications of diabetes - kidney failure, heart attacks, blindness and neurological disorders, including impotence. That's because the shots they must give themselves periodically during the day don't match the finely tuned way the normal pancreas secretes the hormone at just the times it is needed to metabolize carbohydrates. But after years of animal research, investigators have now begun human tests of a treatment that might eventually replace the injections. The new procedure is a surgical one in which insulin-secreting cells of the pancreas, taken from human cadavers, are permanently implanted in the diabetic's body.”

(Matt Clark with Deborah Witherspoon, Newsweek, July 8, 1985, p.51.)

บทแปล

“คนเป็นโรคเบาหวานอาจไม่ต้องฉีดยาอีกแล้ว”

มีผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวานจำนวนนับล้านต้องรักษาตัวด้วยการฉีดอินซูลินเป็นประจำ แต่การฉีดอินซูลินอาจก่อให้เกิดอาการแทรกซ้อนหลายอย่าง เช่น ไตวาย โรคหัวใจ นัยน์ตาพิการ ความผิดปกติทางประสาท และสมรรถภาพทางเพศเสื่อมลง เป็นต้น อาการเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะจังหวะของการฉีดอินซูลินในแต่ละวันคลาดเคลื่อน

ไปจากจังหวะที่ตับอ่อนของคนปกติจะขับฮอร์โมนออกมาเผาผลาญแป้งและน้ำตาลตามความต้องการของร่างกาย แต่เดี๋ยวนี้ได้มีผู้เริ่มทดลองวิธีการรักษาแบบใหม่ ซึ่งได้ทดลองกับสัตว์มาหลายปีแล้ว และถ้านำมาใช้กับคนได้ผลก็ไม่จำเป็นจะต้องฉีดอินซูลินอีกต่อไป วิธีดังกล่าวก็คือการผ่านตัดเอากลุ่มเซลล์ที่ผลิตอินซูลินจากร่างกายของผู้ที่เพิ่มเสียชีวิตมาปลูกแทนกลุ่มเซลล์เดิมในตัวผู้ป่วย”

วิเคราะห์

ต้นฉบับที่นำมาแปลนี้เป็นข่าวสารทางด้าน การแพทย์ซึ่งมีศัพท์สำนวนเกี่ยวกับการบำบัดรักษาโรคเบาหวาน ซึ่งผู้แปลจะต้องทราบและทำความเข้าใจ เช่น การฉีดอินซูลิน และชื่อเรียกอาการแทรกซ้อนต่าง ๆ นอกจากนั้นผู้แปลยังควรทราบถึงอาการและสมมุติฐานของโรคดังกล่าวเพื่อทำความเข้าใจว่าการฉีดอินซูลินมีวัตถุประสงค์อย่างไรและอาการแทรกซ้อนต่าง ๆ เกิดขึ้นจากสาเหตุใด ถ้าขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้จะทำให้การแปลช่วงที่กล่าวไว้ว่า “the shots they must give themselves....to metabolize carbohydrates” เป็นสิ่งที่ทำได้ยากและอาจผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ หากสังเกตเปรียบเทียบต้นฉบับกับบทแปลตรงช่วงดังกล่าวจะเห็นว่าข้อความในบทแปลมุ่งที่จะถ่ายทอดความหมายให้ตรงเป็นหลัก จึงต้องผละออกจากภาษาต้นฉบับอย่างมาก และความหมายบางตอนที่แฝงเป็นนัยไว้ในต้นฉบับก็จะต้องถ่ายทอดออกมาอย่างชัดเจน โดยการเพิ่มถ้อยคำ

“ในการทำความเข้าใจสิ่งเหล่านี้
 ย่อมมีเงื่อนไขเบื้องต้นว่าผู้แปล
 ต้องมีความเข้าใจภาษาของตน
 ฉบับเป็นอย่างดี ความเข้าใจภาษา
 ในที่นี้มิได้หมายความว่าเข้าใจคำ
 ต่าง ๆ ที่มาเรียงต่อกัน หากแต่
 เข้าใจข้อความที่แท้จริงในประ-
 โยค...”

ซึ่งหมายถึงข้อความจำนวนหนึ่งที่บรรจุข้อโต้แย้ง
 ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งทำให้สื่อความหมาย
 โกลัสมบูรณ์ และทำให้องค์ประกอบภายในข้อ
 ความต่างก็มีความหมายครบบริบูรณ์ได้ หน่วย
 ที่เป็นประเด็นนี้มีความสั้นยาวไม่แน่นอน อาจ
 จะกินความ 4 - 5 ประโยคไปจนถึง 1 ย่อหน้า
 ทั้งนี้ผู้แปลความพิจารณาเองว่าจะกำหนดขอบเขต
 ของหน่วยแปลแต่ละหน่วยเพียงใด

เมื่อกำหนดหน่วยแปลสัก 4 - 5 หน่วยได้แล้ว
 ก็เริ่มอ่านข้อความในหน่วยแปลที่ 1 อย่างละเอียด
 ถี่ถ้วน โดยมุ่งทำความเข้าใจว่าข้อความดังกล่าว
 มีลักษณะเป็นประเภทบรรยาย หรือประเภทใช้
 เหตุผล หรือประเภทมุ่งเน้นอารมณ์ หากเป็น
 ประเภทบรรยายผู้แปลต้องจับให้ได้ว่าบรรยายถึง
 อะไร มีลักษณะเป็นอย่างไร และเนื้อเรื่องเล่าถึง
 ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร หากเป็นข้อความ
 ประเภทมุ่งเน้นอารมณ์ต้องสามารถรู้ว่าผู้เขียน
 ต้องการโน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านให้เกิดความรู้
 สึกอย่างไร มีการเสียดสียกย่อง หรือประณาม
 อย่างไร นอกจากนี้ยังต้องคำนึงด้วยว่าลักษณะ
 ทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวอาจปรากฏอยู่ในข้อความ
 เดียวกันได้ในส่วนที่มากน้อยต่างกัน

ในการทำความเข้าใจสิ่งเหล่านี้ ย่อมมีเงื่อนไข
 เบื้องต้นว่าผู้แปลต้องมีความเข้าใจภาษาของ
 ต้นฉบับเป็นอย่างดี ความเข้าใจภาษาในที่นี้มิได้
 หมายความว่าเข้าใจคำต่าง ๆ ที่มาเรียงต่อกัน
 หากแต่เข้าใจข้อความที่แท้จริงของประโยค และ
 เข้าใจไปถึงความหมายแฝงความละเอียดอ่อนของ

ความหมาย (nuances) ตลอดจนถึงสำนวนภาษา
ในเชิงวาทศิลป์

ความเข้าใจภาษาในต้นฉบับอย่างลึกซึ้งนี้
จะต้องควบคู่กันไปกับความเข้าใจเนื้อหาซึ่ง
ก็จำเป็นที่ผู้แปลจะต้องมีความรู้ทั่วไป หรือที่
เรียกว่าความรู้รอบตัวพอสมควรความรู้รอบตัว
หมายถึงการมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานอย่าง
กว้าง ๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์
กฎหมาย ประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐ
ศาสตร์ ศิลปะ ตลอดจนถึงเหตุการณ์ปัจจุบัน
ดังนั้นผู้แปลจึงควรเป็นผู้ที่อ่านมาก เพื่อที่จะ
ทำความเข้าใจกับข้อเขียนประเภทต่าง ๆ และรู้
เท่าทันความตั้งใจของผู้เขียนข้อความนั้น ๆ

ความเข้าใจทั้งภาษาและเนื้อหาจะช่วยให้ผู้
แปลเข้าใจวิธีคิด จุดมุ่งหมาย ตลอดจนสิ่งที่ละ
ไว้ในฐานที่เข้าใจตามที่ปรากฏในต้นฉบับ ทั้งนี้
ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับ
ต้นฉบับจะมีผลร้ายแรงต่อการถ่ายทอดความ
หมายออกมาเป็นภาษาแปล

2) การผละออกจากภาษาต้น ฉบับ (la déverbalisation)

จริงอยู่ตัวภาษากับความหมายมีความสัม
พันธ์ต่อกันอย่างแนบแน่น แต่ในขั้นตอน ซึ่ง
อยู่ระหว่างการทำความเข้าใจต้นฉบับกับการ
ถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาใหม่นั้น เรา
มีความจำเป็นต้องแยกความหมายออกจากตัว
ภาษาในต้นฉบับอย่างสิ้นเชิง ซึ่งการกระทำเช่นนี้
เรียกว่า “การผละออกจากภาษา”

ด้วยเหตุที่การแปลคือการถ่ายทอดความ
หมายตามที่คุณเขียนตั้งใจ จากภาษาต้นฉบับไปสู่
ภาษาใหม่ ดังนั้น ขั้นตอนที่ต้องเนื่องจากการเข้าใจ
ความหมายในต้นฉบับ แต่ยังไม่ถึงการถ่าย
ทอดความหมายนั้นออกมาเป็นภาษาใหม่ จึง
เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด และเป็นกิจกรรม
เฉพาะของนักแปลเท่านั้น ขั้นตอนดังกล่าวคือ
การเก็บรักษาเอาแต่ความหมายแท้ ๆ ของต้น
ฉบับไว้ โดยละทิ้งส่วนที่เป็นภาษาไปโดยสิ้นเชิง
เพื่อที่จะเลือกเฉพาะแต่ความหมายไปถ่ายทอด
ในรูปภาษาใหม่ โดยไม่ให้มีอิทธิพลจากรูปแบบ
ของภาษาเดิมหลงเหลืออยู่เลย จึงเห็นได้ว่าขั้น
ตอนนี้ค่อนข้างยากลำบากทีเดียว

ความยากลำบากของการผละออกจากภาษา
ต้นฉบับเกิดขึ้นจากธรรมชาติของความเข้าใจใน
การอ่านของมนุษย์เรา กล่าวคือเมื่อเราเข้าใจข้อ
ความในภาษาใดภาษาหนึ่ง เราจะจำคำบางคำที่
สำคัญในด้านความหมาย (mots - clés) ในภาษา
นั้นเอาไว้โดยไม่รู้ตัว ในฐานะที่คำเหล่านั้นมีคุณ
สมบัติที่จะช่วยเตือนเราให้นึกถึงสิ่งที่เราเข้าใจทั้ง
หมดได้ ความเข้าใจความหมายที่ควบคู่ไปกับการ
เก็บคำสำคัญในภาษาเดิมไว้ในสมองโดยอัตโนมัติ
นี้นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการแปล โดยเฉพาะ
เมื่อเราคำนิ่งว่าภาษาแต่ละภาษาที่ดูเหมือน
มีความหมายตรงกัน ที่จริงแล้วก็แตกต่างกัน
ตลอดจนถึงระบบการเรียงเรียงความคิดหรือการ
จัดประโยคก็แตกต่างกัน

นอกจากนี้ในขั้นตอนของการผละจากภาษา

ข้อบกพร่องดังกล่าวก็แก้ไขให้ถูกต้องเสียแต่ในขั้นตอนนี้ เมื่อแก้ไขแล้วก็เริ่มทำการเปลี่ยนหน่วยต่อ ๆ ไปตามขั้นตอนทั้งสามจนจบสิ้นทั้งต้นฉบับนี้จะมีข้อแนะนำในทางปฏิบัติที่จะเพิ่มเติมคือ หากต้นฉบับมีขนาดเป็นบทความก็อาจแปลตั้งแต่ต้นจนจบรวดเดียวเลยก็ได้ แล้วจึงทำการตรวจสอบใหญ่ในขั้นสุดท้าย แต่ถ้าหากเป็นหนังสือเล่มขนาดใหญ่พอสมควรก็ควรแบ่งการแปลเป็นบท ๆ ไป เมื่อจบบทหนึ่งก็ควรเว้นระยะเพื่อทำการตรวจสอบบทแปลนั้นเสียคราวหนึ่งก่อนแล้วจึงเริ่มแปลบทต่อไป วิธีนี้จะช่วยแบ่งเบาภาระในการตรวจสอบใหญ่ในขั้นสุดท้ายได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างประกอบวิธีปฏิบัติในการแปลต้นฉบับ

“L’une des grandes options de la politique extérieure de la France est l’Europe unie, rassemblée dans la communauté qui doit retrouver, dans l’amitié et la coopération, sa place dans le monde.”

(France Information, ฉบับที่ 108, หน้า 11)

การทำความเข้าใจต้นฉบับ

เมื่อมั่นใจแล้วว่าต้นฉบับนี้อยู่ในขีดความสามารถของผู้แปลที่จะทำการแปลได้ผู้แปลสามารถเริ่มลงมือแปลโดยปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นเราจะเริ่มด้วยการจับความหมายที่บริบูรณ์ของต้นฉบับก่อน

เราไม่มีความจำเป็นจะต้องตัดต้นฉบับนี้ออกเป็นหน่วย^๖ แปลหลายหน่วยเพราะความยาวของต้นฉบับก็เหมาะสมที่จะถือเป็นหน่วยแปลหนึ่งหน่วย และประเด็นที่อยู่ในต้นฉบับก็อาจถือเป็นประเด็นเดียวได้ ประเด็นดังกล่าวบรรจุเรื่องสำคัญอยู่สองเรื่องคือ

1) ประเทศฝรั่งเศสมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยุโรปอย่างไร

2) นโยบายดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายอย่างไร และจะบรรลุผลได้อย่างไร

จะเห็นได้ว่าข้อความในต้นฉบับจะมีลักษณะอยู่สองลักษณะด้วยกันคือ

1) ลักษณะบรรยายซึ่งตรงกับเรื่องที่ 1 ข้างบน

2) ลักษณะการใช้เหตุผลซึ่งตรงกับเรื่องที่ 2 ข้างบน

คราวนี้พยายามทำความเข้าใจต้นฉบับที่ละส่วน

- la politique extérieure de la France คำว่า “politique” มีความหมายได้สองอย่างคือการเมืองก็ได้หรือนโยบายก็ได้ ดังนั้น วลีที่ยกมานี้จึงหมายถึงนโยบายทางด้านต่างประเทศของฝรั่งเศส

- les grandes options de la politique extérieure

คำว่า “option” ตามพจนานุกรมหมายถึงทางเลือก หรือหัวข้อต่าง ๆ ที่มีให้เลือก ถ้าใช้ในหลักสูตรการศึกษาก็หมายถึงวิชาเลือก แต่ในที่นี้เราควรพิจารณาว่าความหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกจะเหมาะสมกับบริบทหรือไม่ กล่าวคือ

“เมื่อเราทำความเข้าใจกับความหมายทั้งหมดในต้นฉบับแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนที่เราจะต้องลึ้มภาษา ของต้นฉบับให้หมด กล่าวคือในความคิดของเราจะต้องเหลือแต่ส่วนที่เป็นความหมาย...”

ถ้าตีความว่า option เป็นทางเลือกทางหนึ่งในหลาย ๆ ทาง ก็ต้องมีสมมุติฐานเบื้องต้นว่าจะไม่เลือกทางนั้นก็ได้

- l'Europe unie

ในที่นี้มีได้หมายถึงการรวบรวมยุโรปให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวเท่านั้น หากแต่หมายถึง ผลสำเร็จรูปจากการรวบรวมดังกล่าวอีกด้วย วลีนี้จึงถือได้ว่าเป็นชื่อเฉพาะทางการเมืองที่จะใช้เรียกประชาคมทั้งหมดของยุโรปที่รวมเป็นหนึ่งเดียว การที่ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปร่วมมือกันในรูปของประชาคม

- retrouver sa place dans le monde

การที่จะเข้าใจความหมายของวลีนี้ได้จำเป็นต้องทราบภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของยุโรปบ้างเล็กน้อย ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้โดยมีความปรารถนาอันแรงกล้าในหมู่ผู้นำประเทศและปัญญาชนของยุโรปในอันที่จะจัดตั้งองค์กรกลางที่มีตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ ในยุโรปมาร่วมกันบริหารกิจการในระดับทวีป แต่ความปรารถนาดังกล่าวมีอันต้องล้มเลิกไปตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 19 เพราะเกิดมีลัทธิชาตินิยมในประเทศต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นอุปสรรค จวบจนเข้าสู่กลางคริสต์ศต-

วรรษที่ 20 เมื่อยุโรปต้องประสบกับความเสื่อมโทรมอย่างหนักจากสงครามโลกถึงสองครั้ง อันเป็นผลจากการแก่งแย่งแข่งขันระหว่างประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเอง ความคิดที่จะรวบรวมยุโรปให้เป็นปึกแผ่นเพื่อกลับมาดำรงฐานะเป็นมหาอำนาจของโลกจึงได้มีการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่

ความเข้าใจภูมิหลังของเนื้อเรื่องเช่นนี้จึงช่วยให้เราเข้าใจความหมายของวลีข้างต้นอย่างถ่องแท้ และมีได้เข้าใจแต่เพียงความหมายที่เกิดจากคำในภาษาเท่านั้น

- l'amitié et la coopération

ในที่นี้เราต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ว่าเป็น amitié และ coopération ระหว่างใคร และสองสิ่งนี้มีบทบาทสำคัญอย่างไรในการสร้างสรรค์ความเป็นปึกแผ่นให้กับยุโรป

การผละออกจากภาษาต้นฉบับ

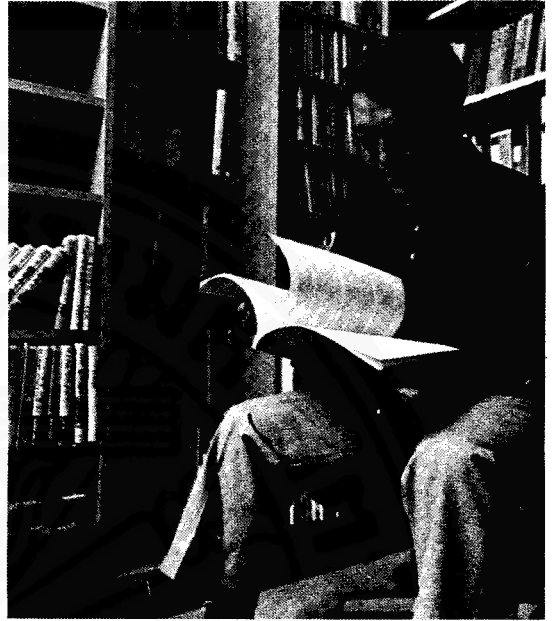
เมื่อเราทำความเข้าใจกับความหมายทั้งหมดในต้นฉบับแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนที่เราจะต้องลึ้มภาษาของต้นฉบับให้หมด กล่าวคือในความคิดของเราจะต้องเหลือแต่ส่วนที่เป็นความหมาย หรือพูดอีกอย่างหนึ่งคือเนื้อเรื่องทั้งหมด โดยที่

สำนวนลงไปในภาษาไทย เช่นตอนที่กล่าวถึง “ตับอ่อนของคนปกติ” เป็นต้น เราได้ใช้วิธีการเดียวกันกับการแปลในตอนท้ายที่กล่าวถึง “human cadavers” ซึ่งในต้นฉบับแปลความหมายเป็นนัยที่ในภาษาไทยจะต้องบอกอย่างชัดเจนว่า “ร่างกายของผู้ซึ่งเพิ่งเสียชีวิต”

ความรู้เกี่ยวกับภาษาเฉพาะทางด้านการแพทย์ที่ใช้กันในภาษาไทยก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน อาทิเช่น คำว่า “อาการแทรกซ้อน” ก็เป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งเดียวกับ “complication” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งในที่นี้เป็นศัพท์เทคนิคทำนองเดียวกับคำว่า “ปลุก” ในตอนท้ายซึ่งเป็นศัพท์เทคนิคทางการแพทย์ ถ้าผู้แปลไม่มีความรู้เกี่ยวกับภาษาเทคนิคเหล่านี้ในภาษาไทยก็ต้องค้นหาคำอ่านจากนิตยสารทางการแพทย์ หรือหนังสือตำราเพื่อให้เคยชินพอสมควร จึงจะสามารถถ่ายทอดข้อความที่ตนเข้าใจออกมาเป็นภาษาไทยที่เป็นธรรมชาติได้เท่ากับภาษาในต้นฉบับ

สรุป

จริงอยู่ “ความเก่งภาษา” เป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของนักแปล เพราะกิจกรรมแปลต้องเกี่ยวข้องกับภาษาอย่างน้อยถึงสองภาษา นักแปลจึงต้องมีความเข้าใจในภาษาต่างประเทศอย่างลึกซึ้งในฐานะที่เป็นสื่อความหมายจากต้นฉบับ ความเข้าใจแบบ “อ่านเอาเรื่อง” เท่านั้นยังไม่พอ นักแปลจะต้องเข้าใจถึงความหมายแฝง การใช้อวทศิลป์ กระแสความคิดและอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนที่มีอยู่ในต้นฉบับ นอกจากนี้

นี้นักแปลจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานวิถีคิด และวัฒนธรรมของสังคมของผู้ใช้ภาษานั้น ๆ อีกด้วย อย่างไรก็ตามความสามารถทางภาษาต่างประเทศของนักแปลนั้นจะเน้นที่ความเข้าใจเป็นสำคัญ ดังที่ การ์ลา เดซอง (Karla Déjean) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกรการแปลคนหนึ่งของสถาบัน E.S.I.T. ได้กล่าวไว้ว่า “นักแปลและผู้ฝึกแปลไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างคล่องแคล่ว แม้จะออกเสียงภาษานั้นไม่ดีหรือสื่อสารในภาษานั้นอย่างติดขัดอยู่บ้างก็ไม่เป็นไร”⁽³⁾

ถ้าแม้ว่าความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศจะไม่ใช่สิ่งสำคัญนักแต่ความสามารถในการใช้ภาษาแม่นั้นถือว่ามีค่าที่สุด เรามักจะสังเกตเห็นอยู่เสมอว่าผู้แปลบางคนมักจะมุ่งใช้สมาธิไปสู่ความเข้าใจภาษาต่างประเทศมากจนเกิน

(3) จาก Karla Déjean, *Translation versus interpretation*, paper delivered at Chulalongkorn University, Bangkok, 4th March 1986, p.9.

ไป และละเลยความสำคัญในการใช้ภาษาแม่ ผลก็คือการใช้ภาษาในบทแปลขาดความเที่ยงตรงและความสละสลวย

กล่าวโดยสรุปแล้วนักแปลที่ดีนั้นจะต้องพยายามทำความเข้าใจ “สาร” ของผู้อื่นอย่างละเอียดถี่ถ้วนจนถึงขั้นที่ว่าสารนั้นกลายมาเป็นความคิดความรู้สึกของตนเอง ต่อจากนั้นจะต้องถ่ายทอดสารดังกล่าวออกมาใหม่ให้ผู้อื่นเข้าใจ

ในอีกภาษาหนึ่ง ดังนั้นจะเห็นว่าในขั้นตอนแรกนักแปลจะต้องใช้คุณสมบัติของนักอ่านผู้มีสมรรถนะสูง และในขั้นตอนหลังจะต้องใช้คุณสมบัติของนักเขียนผู้เก่งฉกาจ การที่จะให้คุณสมบัติทั้งสองอย่างดังกล่าวมารวมอยู่ในตัวคน ๆ เดียวกันอาจดูเป็นเรื่องยาก แต่ถ้านักแปลหมั่นฝึกฝนทักษะทางด้านนี้อย่างสม่ำเสมอก็จะสามารถใช้คุณสมบัติทั้งสองอย่างได้โดยอัตโนมัติ

บรรณานุกรม

- BRAUNS, Jean. *Comprendre pour traduire. Perfectionnement Linguistique en Francais*. Paris: La Maison du Dictionnaire, 1981.
- Dejean, Karla. *Tranlation versus interpretation.*, paper delivered at Chulalongkorn University, Bangkok, 4th March 1986.
- LEDERER, Marianne. *La Traduction Simultanée*. Paris: Lettres Modernes Minard. 1981.
- MAILLOT, Jean. *La Traduction Scientifique et Technique*. (2 emeedition) Paris: Technique et Documentation, 1981.
- NEWMARK, Peter. *Approaches to Translation*. Exeter: A. Wheaton & Co. Ltd., 1981.
- NIDA, Eugene A. *Toward a Science of Translating*. Leiden: E.J.Brill, 1964.
- NIDA, Eugene A., and TABER, Charles R. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: The Bible Society, 1969.
- SELESKOVITCH, Danica et LEDERER Marianne. *Interpreter pour Traduire*. Paris: Didier Eru-dition, 1984.